

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek, četrtek in sobota, ter velja po pošti prejemati, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača stempel za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. O pravništvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.

Slovinci!

V nekoliko dneh boste imeli zopet voliti.

Ker nemška večina poslancev v državnem zboru ni bila pri volji sporazumeti se s Slovani in jim enake pravice z drugimi narodi dati, razpustil je milostljivi cesar državni zbor in tiste deželne zборе, v katerih so nam Slovanom nepravilni Nemci v večini bili.

Razpuščen je zato tudi štajerski deželni zbor.

Zdaj, v tem za naš narod imenitnem času ima vsak pravico in dolžnost, sebe in druge opominjati, da vsak na svojem mestu svojo dolžnost stori, da se ne da zapeljati od one stranke, ki je rabila vse pripomočke laži, da se je na čelu vlade ohranila, od ktere jo je sklep Nj. veličanstva presvitlega cesarja pahnil.

Upijejo, da je ustava in svoboda v nevarnosti, zato ker cesar in vlada hoče pomiriti in upokojiti razdražene narode, in jim vsem enake pravice dati.

Ali ustavna pravica in svoboda, za katero smo tudi mi, niste v nevarnosti.

V nevarnosti je samo gospodarstvo tiste nemške stranke, ki je rabila napake obstoječe ustave samo za oslavljenje svoje nečimernosti, za nagrabljenje milijonov in milijonov; tiste stranke, ki je svojo ustavo nápak potrebovala, da je národe tlačila, ki je hotela v trgovini in obrtu, v državi in cerkvi, v hiši in v šoli, samo svoje gospodarstvo uvesti, ki je svobodo na jeziku, v srcu pa gospodoželjnost nosila. V nevarnosti so nameni tistih prenapetih nemškutarjev, ki so že zdavnaj izrekli, da hočejo le toliko časa biti avstrijski, dokler morejo gospodariti, in zdaj žugajo naše dežele, ki so bile nekdanj v nemškem bundu, nemški Prusiji izdati.

Slovinci! Mi smo zvesti Avstrijanci in hočemo ostati. Mi hočemo mir in spravo med narodi in naša domoljubna dolžnost je, da tem dobrim nameram Nj. vel. cesarja svoje pomoči ne odrečemo.

Mi nečemo nehati biti Slovenci, mi hočemo narodnost ohraniti, mi hočemo, da se mednarodnemu, stanovskemu in verskemu hujskanju enkrat za vselej konec naredi.

Mi resnično in iskreno želimo sporazumljenje in mir z našimi nemškimi sosedi, mi želimo, da bi oni pravičnost naših zahtev spoznali. Z nemško-liberalno stranko pa, ktera je protivna temu, kar je našemu národu najsvetejše, nečemo biti.

Mi nečemo biti z ono stranko, ki ne dovoli, da bi kmečki okraji vso volilno pravico dobili.

Mi nečemo hoditi in voliti s tisto nemško stranko, ki nam naših tirjatev ni nikdar priznati hotela, ki je svojo večino v deželnem zboru tako brezobzirno rabila, da je namestu dveh Slovencev volila dva moža za naša zastopnika v državni zbor, ki nista zagovarjala Slovencev, ampak one ljudi, kateri slovenski národ uničiti želé.

Že pri mnogih volitvah smo dokazali, da vemo razločiti svoje prave prijatelje od tistih hinavcev, ki le ob času volitve plazijo okolo nas, v srcu pa nosijo srd in sovraštvo do vsega, kar je slovenskega.

Če kedaj, moramo pri zdanjih volitvah vsi, kakor en mož glasovati za zagovornike, ktere poznamo kot neustrašene borilce za pravice našega naroda.

Sporazumljeni z volilnimi okraji Vam imenujemo možé, katerim morete in smete zaupati. Oni so izkušeni možje, ki ljubijo naš narod, katoličani, in prijatelji mirú in sprave med narodi, možje od katerih smo najbolj prepričani, da bodo brez strahú in vedno se potegovali za naše želje in zahteve.

Prepričani smo, da bodo kmečki okraji poslušali naš domoljubni glas, da bode Slovenec volil povsod Slovenca!

Od meščanov in uradnikov pa, kateri so se dozdej mnogo od naroda odtegovali, pričakujemo, da se bodo zopet k svojemu narodu obrnili, pomirjenje in spravo podpirali, kakor to tirja njih moralna dolžnost in njih dobiček.

Slovinci! Priporočamo Vam torej, izvolite soglasno narodne kandidate, kateri so:

1) Za občine mariborskega, slov. bistriškega in sv. lenardskega okraja:

gosp. prof. **Josip Šuman.**

„ dr. **Fr. Radej.**

2) Za občine ptujskega in rogaškega okraja:

gosp. **M. Herman.**

3) Za ljutomerski, ormuški in gorenje-radgonski okraj:

gosp. dr. **Janko Serbec.**

4) Za breški, sevniški in kozjanski okraj:

gosp. **Fr. Kosar,** korar v Mariboru.

5) Za celjski, vranjski, gorenjegradski, konjiški in laški okraj:

gosp. dr. **J. Vošnjak** v Šmarji.

„ dr. **Ferdinand Dominkuš.**

6) Za slov. graški, šoštajski in marnberški okraj:

gosp. **K. pl. Adamovič Čepinski,** grajščak v Velenji.

Slovenski centralni volilni odbor v Mariboru.

Skupščina volilcev v Mariboru.

Razpuščenje deželnega zbora štajerskega dalo nam je zopet priliko poskusiti se s svojimi političnimi protivniki. Da je bila ta prilika željno pričakovana, temu je bila ravno dokaz skupščina, ktera se je memo prejšnjih odlikovala izrednim številom in to samih odličnih domoljubov. Dasi je bil čas med oklicem in skupščino le kratek obrok, [vendar so prihiteli iz najbolj oddaljenih pokrajin slovenske Štajerske že čestokrat izkušeni narodnjaci, kajti vsak je občutil velevažno pomembost novih volitev, vsak je bil preverjen, ka treba v odločilnem času postopati odločno, ka treba sloge, porazumljenja in vzajemnega delovanja. Marsikteri prišleceev je dobil povabilo k skupščini le malo ur pred razpisanim časom, a kljubu vsemu so popustili vsakdanje posle ter hiteli se posvetovat o narodnem delovanju.

Zbor se je pričel, kakor naznanjeno o 1/2 4 popoldne. Rodoljubov se je zbralo nad sto. Per acclamationem se je volil kot predsednik naš vrli gosp. Ivan Žuža, kteri pa predsedstva ni hotel prevzeti in mesto sebe nasvetoval prespoštovanega gosp. dr. Vošnjaka, kteri je tudi per acclamationem voljen, predsedstvo prevzel. Prva točka programa je bila volitev izvršilnega (centralnega) odbora v Mariboru, čigar število se je po kratki debati odločilo na 15, itak že v zadnjem listu naznanjenih udov.*)

Druga točka se je tikala kandidatov v posameznih volilnih okrajih. Pravilo in vodilo vsem nazočim rodoljubom je bilo edino mnogokrat povdarjano načelo: „Volimo tacega moža, o kterem gre misliti, da je zmožen pa da ima največ upanja biti izvoljen.“ Debate so se zlasti vdeleževali gg. dr. Zarnik, Kosar, Herman, dr. Srncec, dekan Žuža, prof. Pajk, Rapoc, dr. Prelog, dr. Pajek. Brez vsacega razpravljanja se je potrdilo, ka ostanejo kot kandidatje v prejšnjih volilnih okrajih gg. Adamovič, Herman, Kosar in dr. Vošnjak. Gledé volilnega okraja Slovenjo-Bistriškega, Mariborskega in št. Lenartskega pa je bil daljši razgovor in sta se po dalji debati postavila kot kandidata gg. profesor Šuman in dr. Prelog.

Na vrsti je bil potem kandidat za Ljutomerski, Ormuški in Gornje-Radgonski okraj. Dr. Valentin Zatnik je poprijel v tej zadevi besedo, ter dokazal, ka je neobhodno potrebno, da imamo

*) Po pomoti je izmed zadnjih nabrojenih imén udov centralnega odbora izpalo imé dr. Zarnika. — Vredn.

mi Slovenci na Štajarskem, kteri spravimo v naj-srečnejem slučaju kacih 8 poslancev v deželno zbornico, zgolj kapacitete in dobre govornike kot zastopnike, kakoršen je gosp. dr. Janko Serneck, da je prejšnji poslanec gosp. Kukovec pri vsej svoji izvenredni domoljubnosti in delavnosti z opravili preobložen, vrh tega tudi ne posebno trdnega zdravja, da se tedaj taka žrtva od njega ne sme zahtevati vnovič. Ko so se potem čula še nektera enakoglasna mnenja iz dotičnega okraja je bil izvoljen z glasovanjem na lističe gosp. dr. Janko Serneck, kteri se je poslanstva branil, a ga pa splošni in dolgotrajni prošnji vendar prevzel.

Za volilni okraj Celjski, (Savinska dolina, Šmarje, Konjice in Laški trg) je nameravalo kat. pol. društvo v Mariboru kot družega kandidata postaviti svojega predsednika gosp. prof. Janko Pajk-a. Pa nazoči upljivni in merodajni možje namreč: gosp. Ivan Žuža za Griže, in Celjsko okolico, gosp. dekan Anton Žuža za Laški trg, g. Franc Skaza za Šmarje, g. Lipold za Mozirje, g. Selak za Rečico so vsi enakoglasno in odločno izrekli, ka je želja vseh volilcev, da se voli prejšnji poslanec dr. Dominkuš, kteri uživa še vedno nepremenjeno zaupanje, kteri je vsigdar odločno in pogumno zastopal naše pravice in položil tolike žrtve na oltar domovine.

Ko se je gosp. prof. Pajk izrekel, da kandidature za Celjski okraj nikakor ne prevzame, poprime gosp. dr. Dominkuš za besedo ter v krepkem govoru opomni na čase, ko je še trebalo moralčnega poguma se izreči za narodno reč. Le žrtvoljubosti in značajnosti nekterih, ki so negledé na društvene razmere, na gmotne škode, pot gladili prihodnjemu zarodu, gre zasluga, da je narodna ravnopravnost prodrla do cesarskega prestola. Zdaj treba samo še že priznanim načelom dobiti vidno in istinito obliko in ustavo tako predrugačiti, da bode ščit pravi svobodi in dala varstvo vsim narodom. Rekel je dalje, ka mu je njegovo pičlo sodelovanje prineslo to lepo nagrado, da je bil v enem najkrasnejih in najbolj zavednih volilnih okrajev izvoljen. Dasi kratko zborovanje v deželnem zboru zbog znanih uzrokov ni prineslo zaželenega sadu, dasi tudi osebno prizadevanje pri sicer dobrovoljnih ministrih ni imelo vspeha, hoče vendar, ker so ga iz raznih krajev Celjskega okraja prišli zaupni možje svojimi izjavami prepričali, da stavijo volilec v njega še vedno prejšnjo zaupanje udati se v to velečastno vabilo ter sprejeti pooblastilo svojih volilcev.

Po čvrstem govoru gosp. dr. Dominkuša je bilo zedinjenje hitro gotovo, vsak je prevedel, da je le splošna enaka in edinstvena volja prava pot do zmage. Razpravljale so se še nekatere menj važne zadeve, cela skupščina pa je bila živ dokaz iskrene domoljubnosti vseh udeležencev, bila pa nam je tudi poročstvo, da bode naša pravična reč zmagala krivico in laž protivnikov.

Ako še pridenemo, da sta v zadevi Celjske volitve jako krepko pro et contra govorila gosp. Gregorič iz Ptuja in dr. Pajek iz Maribora, je v glavnih potezah obrisan obvod in podoba volilnega shoda.

Ni nam mogoče niti namen imenovati vse udeležence — srčna hvala jim bodi! — to pa lahko izrečemo, da so nam po shodu že došla pisma, iz kterih je razvidno, da smo si kandidate jako srečno izbrali, to pa je že denes gotovo, da bodo nove volitve za nas štajerske Slovence srečnejše izpale nego lanjske. V to ime pomozi bog in sreča junaška!

Domače in slovanske novosti.

— Od Velike Nedelje nam piše gledé volitve veljaven rodoljub: „Pri denešni volitvi pri kmečkih občinah v Velikonedeljski župniji so izvoljeni za volilne može sami stalni in odločni narodnjaki. — Da bo naš poslanec g. J. Serneck skoro enoglasno voljen je brez vsake dvombe! Živel torej naš deželni poslanec gosp. Srncec!

— Od velenjskega okraja se nam piše: „Naj slavno vredništvo blagovoli tudi z kmetovskih rok en glas sprejeti, da tukaj v Slovenjem Gradu bodemo gotovo v drugič našega gosp. Adamoviča za svojega poslanca volili. Živili vrli boritelji, delajte za nemilo zatirani narod in naj v tem važnem trenutku preneha vsaka razprtija in naj vlada ljuba zložnost. To želimo iz sreca kmetovski narodnjaki

— Nov manéver za volitve rabi naš ljubeznjivi prijatelj, slaboznani gosp. okrajni glavar Schönwetter v Celji. Kot poverjenike pri prvotnih volitvah nastavlja namreč zlasti v Konjiškem okraji same eminentne nemškutarje in svoje privržnike, in misli da bode tem načinom uspeh volitve zvodil na mlin, že enkrat blamiranih gg. dr. Vrečko-ta in Poseka, ktera hočeta kandidovati za kmečke občine celjskega volilnega okraja. Da se bosta ta dva kandidata zopet blamirala, je že zdaj gotovo, da pa tudi Schönwetter-u

Listek.

Naš jezik in „after-pedagog“ Lesjak.

Ako v naslednjem nekoliko izpregovorimo o pedagogičnem sestavku, kterega je izobraževalec učiteljev, g. Lesjak v letošnjem programu ljubljanskega pripravnišča pod naslovom: „Einige Gedanken über den Unterricht der deutschen Sprache an den Stadt- und mehrklassigen Volksschulen Krains“ napisal, storimo to samo zavoljo tega, da dokažemo, kakšen duh vlada na tej izobraževalnici učiteljev, in v kake roke je prejšnja vlada izobraževanje kranjskih učiteljev dala.

Nam je pedagogija znanost, kakor vsaka druga. Ona je obseg zakonov in pravil, ki so iz premišljevanja o naturi človeškega duha in iz rezultatov mnogoletnih izkustev vzete, ona je iskanje resnice in uresničevanje njeno. Gospodu Lesjaku pa se vidi pedagogika samo igrača z mislimi in pojmi, pomadno besedičenje po babje; kajti drugače bi si ne mogli razlagati brezmerne nesramnosti, ktero naš laži- (ali nemško-krepko rečeno) after-pedagog Lesjak v svojem sestavku razvija, ne mogli bi razumeti nevednosti v pedagogični literaturi, ki jo v njem kaže. Čudni možanec polemizira v sestavku proti osnovateljem zakona o jezikovi ravnopravnosti na Kranjskem. Kakor znano so le-ti te misli, da se učenje v nemškem

jeziku početi more stoprv v 3. razredu ljudske šole. K temu opomni ljubljanski pedagog:

„So pri nas možje izvedeni in izkušeni, kterih odlično delovanje izvira brez dvoma iz domoljubja, kteri so si pa očito preveč zaupali, ko so meni nič tebi nič brez temeljitih pedagogičnih študij, in ne da bi tudi na tem polji imeli zadosti iskustev, tudi tu pravo pot najti menili. Oni mislijo, da bode naša mladost najgotoveje naučila se nemškega jezika, ako se uk nemškega samo kot predmet učenja obravnava. Oni trdijo: mladost mora najprej slovenskega materinega jezika dobro naučiti se, potem naj se na podlogi tega uči tujega jezika. To se prav lepo sliši in je že marsikterega podkupila, kteri se je truda ogibal, stvari globlje v dno pogledati.“

Nekoliko dalje pravi potem:

Meni je torej nemogoče sporazumeti se z onim ravno izrečenim načelom, po kterem bi se omenjeno učenje stoprv v tretjem razredu začeti imelo; temveč je moje prepričanje tako, da se mora poduk nemškega jezika že v spodnjem razredu začeti, ako se hoče do zaželenega cilja priti. To moje prepričanje se opira na izrek praktičnih šolnikov, na mojelastno izkustvo, kakor tudi na načela didaktike.“

No, priznati moramo, gosp. Lesjak dela prav čudne izkušnje; najbrž do njih pride samo kak ud ljubljanskega „konstitucionalnega“ društva. Kdo bi sploh mislil, da je mogoče, da more kak

izobraževalec učiteljev tako neumnost na dan spraviti. Ta posebne sorte junak pismenega peresa si pa zraven še domišljuje, da je velik pedagog in da druge visoko nadkrili. Praktični šolski možje, na ktere se sklicuje, so: njegov praški kolega Hermann in spodnje-avstrijski deželni šolski nadzornik Vincenc Prausek. K temu pa imamo opomniti, da niti eden, niti drugi izmed rečenih mož ne trdi, da mora nemški jezik učni jezik biti, da se temeljito naučiti more. Oba sta samo te misli, da se mora tuj jezik obravnava kot učni jezik in da se mora s tem zgodaj početi. Onadva sta torej samo nekoliko Lesjakove misli, s čemur pač tudi pokazujeta, da sta tako malo kot on stvari globočje do dna pogledala. Kar se posebno Prausek-a tiče, težko bi se dobil še kdo razen Lesjaka, ki bi mislil, da je pedagog.

Ko je ljubljanski „pedagog“ nekoliko citatov iz spisov z gore imenovanih mož citiral, pravi: „Ako dva tako prevejena šolnika, kakor Hermann in Prausek, potrebo dokažeta, da se mora učenje v drugem (nemškem) deželnem jeziku že v 1. razredu začeti, menda je že zadosti, da se sprevidi, ka se možje nasprotnega mišljenja motijo.“

Torej, ker se g. Lesjaku dobro zdi in njegovemu krdecu, da bi se moralo učenje v nemškem jeziku že v I. razredu začeti, morali bi oni, ki so protivnega mnenja že sprevideti, da se motijo? To krdelec ne premisli, da, ako otrok že mora tuj

kot zastopniku vlade tako pristransko postopanje ne bode koristilo, mu tudi moremo zagotoviti. — Sploh pa hočemo v prihodnjem listu spregovoriti nekoliko resnih besed glede naših c. kr. uradnikov.

— Ne vemo kedaj bode v naših uradnikih in naših uradnikih boljše. Stara nemškutar-ska klika činovnikov, c. k. svetovalci, ravnajo v vsem še zmerom tako, kakor da bi dobivali z Berlina, ne iz sredine Avstrije ukaze in plačilo. Na primer: Pri celjski okrožni sodnji imeli so 16. t. m. modri nemškutarški c. kr. sejo, da bi okrajnega sodnika za Vranksko predložili. Predloženi so bili gg. Alojz Schalamun, Janez Kastelic, Alojz Tschech. Najstari svetovalci: Stiger in najmlajši: A. Frass sta predložila „primo loco“ Schalamuna, ki zna samo nekoliko malega „bindisch“; druga dva svetovalca Henrik Sajiz in Fr. Pomer sta predložila Tschech-a „primo loco“, ki je nemškutar prave sorte. Slovence je samo Kastelic, zato so ga omenjeni gg. pustili. Torej kako vrednost imajo te predlaganja, pri katerih politična antipatija zagriznenih nemškutarjev prevaga daje! — Višja sodnja v Gradcu prednost daje g. Adolfu Prambergerju v Mariboru, ki se ni v 30letni praksi med Slovenci slovenskega jezika niti toliko naučil, da bi se s strankami porazumeti mogel, iz same strastne antipatije proti Slovincem.

— Kljunov Cene je poprašal te dni pismo svoje konstitucijske prijatelje v Ljubljani, bi se li odpovedal poslanstvu v Kranjskem dežel-nem zboru, ali ne? Odgovor v Švico poslan mu je bil ta, da bi zdaj ne bilo varno, skušati volilce, ker piha drug veter, kajti utegnulo bi se pripetiti, da bi namestu ustavovernega prišel na dan spravljen poslanec in manjšina bila bi še manjša, kakor je. Tedaj bo Cene „ad majus gaudium“ galerije in čevljarških in pekovskih fantov k zboru prihajal iz Švice v Ljubljano. — Tudi g. Conrad se noče odpovedati poslanstvu za Idrijo, menda iz istega uzroka. Ali bo tudi on prisopihal v Ljubljano, ali ne, ter kako bo zdaj glasoval, se še ne vé.

— Učiteljskega zbora v Zagrebu se udeleži 40 českich učiteljev, vrh tega župan in dva odbornika iz Smihova. — V razsodno komisijo za V. razred razstave je izvoljen tudi Slovenec A. Praprotnik.

Dopisi.

Iz Savinske doline, 22. avgusta.

[Izv. dop.] — In zopet imamo volitve! Slovenci! Ministerstvo je obljubilo biti enako pravično vsem narodom, naj si bodo Nemci ali Slovani ali Italijani. Ta proglas je velika večina avstrijskih narodov z radostjo sprejela, ker je upala, da vendar enkrat ponehajo nesrečni notranji prepiri in nastopi doba medsobnega porazumljevanja in pomirjenja narodom na korist, Avstriji na blagor. Tudi mi Slovenci to želimo. Le svojbina Nemcev je zagnala strašen hrup, lagaje nesramno da ministerstvo uamerava Nemce podvreči Slovanom, zatirati nemstvo in Avstrijo spremeniti v slovansko cesarstvo. Po svoji stari navadi šuntala in huj-skala je narode med seboj in z najgršimi lažmi ščevala nemško ljudstvo proti Slovanom, da bi uničila poštene namene ministerstva, in si spet pridobila hegemonijo (nadvlado), katero je toliko časa rabila sebi in svojim privrženčem na dobiček, narodom in cesarstvu pak na neizmerno škodo.

Kaj pa vendar želimo mi Slovenci, da bi bilo našim nemškim sosedom na izgubo? Mar jih mislimo posloveniti, jim v nemških krajih vsiliti slovenski jezik v šole in uradnije, nemški pa prognati v koč bornege kmetiča? Mar mislimo jim odvzeti njih srednje in više šole odstraniti nemške profesorje, ter na njih mesto postaviti slovenske? Nemci sami dobro vedó, da Slovenci kaj tacega ne nameravajo, in da si drugega ne želijo, kakor da bi vživali vse tiste pravice, kakor Nemci, ker morajo tudi enaka bremena nositi.

Kaj tedaj želimo mi Slovenci?

1. Obstanek Avstrije, v kateri že toliko 100 let živimo in katero so vedno zvesto branili slovenski sinovi.

2. Želimo Slovenci si ohraniti svojo prirojeno narodnost, ker le po tem nam bo mogoče, do večje omike in večega blagostanja dospeti. V ta namen tirjamo:

- a) prenapredbo sedaj veljavne december-prenapredbe v federalističnem smislu, da bodo deželni in narodni zastopi imeli odločevati v vseh stvareh, katere ne zadevajo celo cesarstvo;
- b) zedinjenje vseh Slovencev v eno kronovino. Ker pa se to zedinjenje ne dá (?) hipoma zvršiti, smo za zdaj zadovoljni, ako se nam za slovenski Štajar privoli samostalen namestnijski oddelek v Mariboru;
- c) vpeljavo slovenskega jezika kot uradnega v vse uradnije in kot učnega v

vse ljudske in srednje šole na slovenskem Štajarji;

d) ustanovo slovenskega vseučilišča ali vsaj pravdo- in modro slovne akademije in posebno deželno nadsodnijo za vse Slovence v Ljubljani;

e) prenapredbe volilnega reda za deželni zbor, da dobijo Slovenci toliko poslancev, koliko jim gre po številu prebivalcev, in znesku od njih plačanega davka.

Kdor to hoče, tega volite. In to sta dr. Vošnjak in dr. Dominkuš! Živela kot naša poslanca!

Iz Savinske doline 22. avg. (Zgodovinstvo na gimnaziji.) Novi ukaz ministrski od 12. t. m. pridava zgodovini ali za prav geografiji 3 ure na teden. Po tej važni spremembi se ima zgodovinstvo v 2. 4. 5. razredu učiti po štiri tedenske ure in sicer po dve uri zgodovina, po dve geografija. V drugih razredih ostane pri starem, samo da v 3 razredu odpadeti 2 uri do geografije in na zgodovino pride le ena.

Vprašanje, ali ne bodo potem takem učenci, ki se morajo v drugem razredu risanja in v četrtem štajerske zgodovine poleg drugih predmetov učiti, preobloženi, to vprašanje bi bilo zdaj prepouno. Zamolčati pa vendar ne moremo, da bi imelo ministerstvo ob enem naznaniti, po katerih prirodnih knjigah se bode podučevalo; zakaj niti strokovnjaki ne vedo kako se vesti v tem obziru, za Slovence pa je to posebne važnosti.

Obče je znano, da se po napačnih načelih, ktera je zdrava pedagogika zavrgla že davno slovenski dijak niže gimnazije pri zgodovini bolje vadi nemških besedil ali fraz, negoli zgodovine same. Kar smo že o tej zadevi čuli, tega ne bomo pripovedovali, bilo bi predolgo.

„Pridni tepec“, tako imenujejo take učence, vendar le dalje rije; zgodovine sicer ne ume, zato se mu pa v glavo vbije nemščina. Namen posvečuje sredstva! I kaj pa za naprej? Vzemimo 3. razred. Kar se je v treh, ali recimo, v dveh urah storilo, se ima zgoditi prihodnjic v eni, ako knjige ostanejo iste; za nenemškega učenca je li knjiga merodajna. Bode li to mogoče? In če ni mogoče, kako tej nepriliki v okom priti? Mi vidimo tu le en način, po katerem se ni treba od vrste do vrste, od besede do besede učiti, ampak stvar samo si zapomniti ter jo povedati z lastnimi besedami. Podučuje naj se v jeziku, kterege je učenec zmožen.

jezik učiti, predno mu je materini jezik v oblasti, pride njegovo notranje duševno življenje ali z jezikovim izrazovanjem v nasprotje, ali pa tako čisto ohromi, da nobena predstavljanja in čutila v njem ne ožive, ker niso bila še ona v njem trdna, ktera je z materinim mlekom navzel si, ko je moral že tuje v sebe jemati. Dva učna jezika v eni ljudski šoli delata izreji kvar.

Dr. Karl Schmidt, slavni pisatelj „zgodovine pedagogike“ pravi v svoji „gimnazijalni pedagogiki“: „Stoprvo po materinem jeziku in v njem postane človeku vse notranje duševno življenje jasno in stoprv po njem se vsa znanost spremeni v notranje živo življenje. — Ker človek v jeziku ne dela nič nego izgovarja svoje misli in čutila in ker — narobe — se po jeziku določne misli in čuti v njem zbujajo, s tujim jezikom pa se v njem misli in čuti stvarjajo, ki so različni od onih materinega jezika: zato se more in sme otrok še le potem tujega jezika učiti, kader se je materinega jezika, v katerem se misli in čuti otrokovi popolnoma z besedami in jezikovimi obračaji strinjajo živo pričel, kader so torej misli in čutila lastnega narodovega duha v otročjem duhu žive postale in so podloga njegova.“

Vernaleken pravi v svoji „Unterrichtslehre“ prav dobro: „Človek misli samo v svojem materinem jeziku, in kar v tujem govori in piše, to je samo prenesenje. Stoprv tačas, kader se pojmi in zveze v materinem jeziku nekoliko utrdé,

more se, morda v desetem letu, k tujemu jeziku preiti. Predsodek, da se mora otrokom tuji jezik „igranje“ v glavo vbiti, je celo pri sicer razumnih ljudeh obče razširjen. To je ena bolezen, ki se ne da z razlogi razuma izpodbiti, prav taka kakor „moda.“ Že otroka dva jezika vzpored učiti, to je pregrešenje nad duhom otrokovim, kajti to deluje kakor nakopičene igrače. Večina tacih otrok je kasneje, ako jih trdna natura ne reši, dostokrat duševno slabotna, dostokrat duševno bedasta.“

Vernaleken je tu važne in resnične besede zapisal in z njim se bode skladal vsak pravi šolski prijatelj, šolski poznavalec, samo „after-pedagog“ Lesjak morda ne, kteremu pa ni za šolo kot šolo, nego za politično germanizacijo.

Pa čujmo dalje.

Herder pravi v svojih „pismih k humaniteti“ to-le: „Ako je jezik organ naših duševnih moči, sredstvo našega notranjega izobraženja, ne moremo se drugače odgojevati nego v jeziku našega naroda in naše dežele.“

E. M. Arndt-ova misel je: „S kakim drugim jezikom naj se kasneje počne; more se ga vaditi do pravega razumljenja, govoriti ga ni mnogim treba. To je v zgodnjih letih tudi nevarno, ker ravno z govorjenjem preide tuja podoba in tuj duh in tuj način najživeje v dušo.“

Pri nas se ve da so ljudje, ki nas hočejo s tujo podobo, tujim duhom in tujim načinom zve-

ličati, a ne da bi nas izobrazili, temuč preparirali za tuje politične namene, za tuj narod, in tujo državo, dasi vsega tega ne poželimo!

Če pa hočejo še z znanostjo svoje prave namere pokrivati naj Diesterweg-ove besede pomnijo, ktere izgovarja v svojem „Wegweiser zur Bildung für deutsche Lehrer“:

„Jezik je vsakemu narodu svetišče, — pravi —. Njega dotekniti se, njega roparsko jemati, tuj jezik usiliti mu, se pravi: njegovega življenja na korenini se lotiti. V jeziku živi narod, v jeziku je njegov duh utelesen. Blag jezik je njegovo največje dejanje, je utišenje, izraz njegovega najnotranjega bitja.“

Ravno iste misli nahajamo tudi v delih drugih pedagogov, kakor tudi ni nobenega veljavnega pedagoga, ki bi bil te misli, ktere je naš „after-pedagog“ kranjski nemškutar, duhovni gospod Lesjak.

Moremo sklicavati se tudi na izrek profesorja Miklošiča, ki isto tako učenje dveh jezikov v ljudski šoli za brezmislivo drži.

Mislimo torej, da smo dovolj dokazali, kako stoji s „temeljitimimi pedagogičnimi studijami“ našega ljubljanskega „pedagoga.“

Dajemo mu torej prijateljski svēt, naj v prihodnje, predno kak pedagogičen sestavek objavi, tak sestavek dá odgojencu III. leta kacega dobrega pripravnišča v pregled, da ne bomo zopet v njem našli reči, ki so protivne poglavitim načelom didaktike. H koncu moramo še svoje začudenje izreči, kako je to, da se **tak** sestavek more uzeti v program pripravnišča učiteljskega. Direktor pač s tem pokazuje tudi svojo lastno nesposobnost in nevednost na polji pedagogike in kompromitira svoj učilni zavod. Cikjeka.

Slišali smo pritožbe ne samo od učencev, ampak tudi od izvrstnih šolnikov, da se ravno zgodovina na naših gimnazijah uči preveč na pamet, to je iz glave. To pa do sedaj skoro drugače biti ni moglo in marsiktera smešna, marsikteri quid pro quo kroži med učečo se mladino v tem obziru, ker se učenec na pamet uči in ne ve, česa se uči.

Ako pa do sedaj ni mogel prebaviti, kar se mu je predlagalo, kako bi prihodnjič, kedar se mu predloži še več? Odgovor je zopet isti: Le po domačem jeziku.

Iz vsega je torej očito, da se navedeni novi ukaz nikakor ne strinja z dosedanjim nemškimi podučevanjem, ker je to samo ob sebi nenaravno, nepedagogično, da mora ministerstvo še dalje iti in zaukazati, naj se uči po domače.

Ako to zahtevamo, ne bojimo, da bi nas kdo s prenapetneži pital; kajti držimo se le načel zdrave pedagogike.

Politični razgled.

Volilno gibanje se je zdaj začelo na vsej liniji. V zgornje- in spodnje Avstrijskem stvari za konservativno in federalistično stranko mnogo bolje stoje nego ikadaj prej. Na Moravskem in v Šleziji so podobne razmere kakor pri nas: Giskrovo uradništvo je že počelo delati po stari protiaustrijski šegi. Iz Koroškega čujemo o delavnosti nemške stranke, pa — upamo zvedeti, da se tudi Slovenci gibljejo. Pri nas na spodnjem Štajerskem stvari, kolikor se dajo že spregledati dobro za nas stoje in zmagali bodemo povsod ako delamo vsi marljivo in složno.

V gosposko zbornico državnega zbora bode baje imenovano dvajset novih (spravoljubnih) udov. —

Neizvestno je, kaj je grof Beust pri svojem shodu v Gaštajnu z Bismarkom sklenil. Glasilo ministra Hohenwarta misli da — nič, ker je Avstriji več ležeče za notranje uredjenje nego za zveze zunanje politike. Celo „N. fr. Pr.“ pa prizna v zadnjem članku, da Beust mora kmalu pasti, ker se njegova politika ne sklada s Hohenwartovo. Zatorej ga priporoča Dunajčanom za poslanca; in res je Beust vreden Dunaja, a avstrijskega ministerstva ne.

Uradna dunajska „Wien. Abendp.“ ponatisne iz praškega uradnega lista članek, v katerem se českemu časopisju očita, da preostro obsoduje in zasramuje „ustavoverno stranko! Kedar so se ti listi zavzeli za Slované, vsak dan v ustavovernih nemških glasilih listih psovane?“

Po dunajskem dopisu v českem „Pokroku“ se posvetujejo česki zaupni možje z vlado in zaupnimi možmi drugih dežel. Ta dela ki pripravljajo akcijo v deželnih zborih, bodo početkom septembra gotova. — Kader se vlada s temi zaupnimi možmi končno dogovori, namerava razglasiti kakovi so dogovori bili. Vsakako bi bilo zaradi umskih velitev dobro, da pride ta razglas še pred volitvami na svetlo. — „Wanderer“ vé povedati, da je izmed Slovencev na Dunaj pozvan dr. Bleiweis, dr. Costa in Črne.

V ogerskem listu objavlja znani srbski agitator obrist Oreškovič, da svoje obdolženje v hrvatskem „Obzoru“, da mu Andrašić ni besede držal, zopet potrjuje. Ob enem odgovarja groženjem dunajskih listov, da če se on sklicujejo na nemškega cesarja, bode pač tudi dobil se en slovenski cesar, in 80 milijonov Slovanov bode stalo proti 40 milijonov Nemcev.

Francoski listi se bojé sklepov, ki bi utegnili se narediti med Avstrijo in Prusko. To tem bolj, ker sovraštvo do Nemcev ni pojenjalo, temuč se v zadnjem času tako javlja, da so Prusi in Nemci sploh popolnoma preverjeni, da jih čaka nov boj, morda prej ko se je mislilo.

Tudi ruski listi se izredno mnogo bavijo s shodom gaštanjanskim in z nasledki, ki utegnejo iz

njega izvirati. Pri njih prevladuje nazor, da ta konferencija Bismarka z Beustom ne znači nič dobrega za Slovanstvo. V zadnjih časih posebne pozornost obračajo na razvoj Avstrije in položaj, kterega utegnejo Slovani dobiti.

Angleški parlament je bil 21. t. m. odgodjen. Kraljičino poročilo govori o „dobrih razmerah“ Angleške vsem oblastim nasproti in s posebnim zadostenjem poudarja odnošaje k Ameriki.

Razne stvari.

* (Dr. Prelog.) kateri je bil v zboru volilcev postavljen za kandidata v mariborskem okraju, zahvalil se je zaradi svoje starosti na kandidaturi. Na njegovo prošnjo in na prošnjo centralnega odbora prevzel jo je znani rodoljub v Mariboru, dr. Radej. Centralni odbor je g. dr. Prelogu za njegovo izkazano požrtvovalno pripravnost srčno zahvalo izrekel.

* (Graška „Tagespošta“) v svojem listu od 21. avgusta t. l. prinaša novico, da je moral g. dr. Dominkuš g. dr. Holzingerju, kot zagovorniku g. Brandstetterja, v pravdi zaradi razžaljenja časti plačati stroškov 104 gld. 36 kr. Ker se je dotični odlok višje sodnije že 18. aprila t. l. dostavil strankam, moramo to notico imenovati le jako nesramen manever glede sedanjih volitev. Vsakdo — kdor kaj vé o omenjeni pravdi, zna, da g. Brandstetter, ki ga je pri prvi obravnavi tukajšnja sodnja obsodila — pri drugi obravnavi le zaradi tega ni bil krivega spoznan, ker se je do druge obravnave spomin nekterih njegovih prič toliko obistril, da so nasproti odločnim izrekom Dominkuševih prič, — med kterimi ste dve svoje izreke celó s prisego potrdile — trdile, da g. Brandstetter pri zboru v Götzovej dvorani ni razžalil časti g. dr. Dominkuša i. t. d. Take zmage se nasprotniki gotovo nimajo bahati, posebno ker je le pomankljivost naše postave kriva, da se v takem slučaju tožencu pripoznajo stroški. Da se pa vidi, kako malo imajo nasprotniki vzroka strositi ovo vest po časnikih, dostaviti moramo le še, da je dr. Holzinger zahteval honorar 323 gld. 16 kr., da mu je pa prva sodnja priznala le 139 gld. 42 kr., višja sodnja pa celo samo 104 gld. 36 kr. Na vsaki način pa postopanje g. dr. Holzingerja, ki to davno pregreto stvar zopet na dan spravlja, nikakor nije vitežko.

* (Vse prijatelje „Slov. Naroda“) na Štajerskem in Koroškem prosimo, da centralnemu odboru ali nam iz svojih krajev poročajo o volitvah.

* (Smešno.) Nadlajtenant Ott v Ljubljani je pri vajah rezervistov zapazil fanta, kateri je imel slovensko ((belo-modro-rudečo) zavrtnico. Ves jezen skoči proti njemu in mu ukaže odložiti to zavrtnico, rekši: „Mi smo Kranjci, ne Slovenci.“ (Pri teh vajah so vojaki večidel v svoji obleki.) To ravnanje je zbudilo pri njegovih pajdaših pravično nevoljo. Mi ne pristavimo k temu nikakoršnega komentara.

* (Razpisana je služba učitelja klasične filologije in učitelja filozofične propedeutike v zvezi z zemljepisjem in zgodovino na c. kr. viši realni gimnaziji v Novemestu. Potrebno je znanje slovenskega jezika. Prošnje na c. kr. ministerstvo nauka in prosvete nadpisane, naj se vložé do 10. septembra po dotični oblasti pri c. kr. dežel-nem šolskem svetu kranjskem v Ljubljani. — C. kr. okrožna sodnja v Novemestu kot začasna notarska zbornica razpisuje natečaj za notarijate v Črnomlju, Velkih Laščah, Kostanjevici, Metliki, Radečah, Žužemberku in Trebnjem. Prošnjam je obrok stavljen do 2. septembra t. l.

* (Potopljen zaklad.) Leta 1702 se je v zalivu Vigo na Španjskem potopilo 14 španjskih galjón (ladij) ki so bile naložene srebrom, klerega vrednost se cení na 400 do 500 milijonov frankov. Neki francoski inženir, gosp. Bazin, ki se že dalje bavi s tem, kako bi se preiskalo dno morja, je prišel na misel, potopljene zaklade iskati. Junija lanskega leta je bil prvi poskus, kateri se je tudi

posrečil. Galjone leže še na dnu morja, pa pokrite so 15 čevljev na debelo z blatom in leže 60 do 70 čevljev pod vodó. Enkrat je gosp. Bazin že prišel v eno ladijo in je prinesel iz nje 70 funtov težek kos srebra, kterega je v Parizu prodal za 5465 frankov. Vsled tega se je napravilo društvo, da se dvigne ves potopljeni zaklad. Delo je jako težavno, pa gosp. Bazin mu je kos. On razsvitli dno morja z električno svetlobo in je napravil umeten stroj, kateri vsako uro 2300 kub. čevljev blata odprevi. Potapljavci (Taucher), ki delajo na dnu morja, zaklad nakladajo v sode, ktere poseben parni stroj potegne kvišku. Zadnja francoska pruska vojska je zadržavala tudi to delo, kajti delavci so morali v boj in gosp. Bazin sam je v Parizu organiziral električni svetilnik na Montmartre. Zdaj bo delo na novo pričeto, manjka jim za stroške samo še milijon frankov, ta denar bo pa kmalo vkup in potem se bo dvignil ogromni zaklad.

* (Koliko se kave porabi.) V Avstriji se potrebuje vedno več kave, od leta 1850 se je poraba povišala za 125 %. Kave se je namreč porabilo 1850. leta 226.200, 1855. leta 377.600, 1860. l. 400.200, 1865. l. 425.000, 1869. l. 468.400 in 1870. leta 511.600 centov.

* (Čitalnica v Dornbergu) napravi v nedeljo 27. avgusta besedo z igro: „Novci za diplomu.“ Po besedi bo ples z vojaško godbo. Vstopnina k besedi je 20 nov., k plesu 1 gold.; dijaki so k besedi prosti, k plesu plačajo polovico. Začetek je ob 7. zvečer. Odbor.

Listnica opravištva. Gosp. F. P. tehnik v Gradci. Inzerat velja s kolekom 2 gold. 44 kr.

Klein & Comp.

na Dunaji

(Babenbergerstrasse 1 — Burggring 3)

kupujejo in prodajajo vsake borsne vrednosti izvrše naročila nadunajski borsi po najboljših pogojih, prodajajo deleže, srečkinih družeb in vsakovrstne srečke za plačilo na svote prav cenó.

V Žapžah (blizo Cirknega v tominskem okraju) se eno leto že pogreša

Katarina Mlakar,

34 let stara, srednje postave, rudečih las, črnih oči, okroglega obličja.

Žalostni stariši bi radi zvedeli kam je ta hči, ktera je ob pamet prišla, došla.

Kdor bi zvedel, naj odpiše Mariji Mlakar, kmetici v Žapžah, pošta Cirkno na Primorskem. (1)

Prodaja vina.

V zgornji Šiški pri Guzi-u, v magacinu podpisanega, se bode 300 vedrov dobrega doljenjskega vina prihodno

soboto. 26. avgusta t. l.

od 3. do 6. ure popoldne, po prosti dražbi prodajalo. Kupce uljudno vabi z vsem spoštovanjem (1) Eduard Blasitsch.

Na prodaj. (1)

En nov voz je v soboto dopoldne ob desetih na trgu v Mariboru na prodaj; plačati je precej.

Denašnjemu listu sta pridejani dve prilogi: spis namenjen slovenskim volilcem, in poziv na naročevanje „Südslavische Correspondenz“ ki bode izhajala od sept. v Zagrebu.